

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland, Jaargang 16

2 ● 2017

Broedgeval

Minne Feenstra

grote alexanderparkiet gevolgd

In 2013 kwam ik na een tip twee nesten van grote alexanderparkieten op het spoor in het Amsterdamse Sloterpark. De nesten bevonden zich in oude wilgen en lagen circa honderd meter uit elkaar. Eén nest bleek met een ladder bereikbaar. In 2014 besloot ik dit nest in detail te volgen.

● Vrouwte steekt kop uit nestholte. Foto: Roy Slaterus.

● Vier nestjongen, circa 14 dagen oud. Foto: Minne Feenstra.

een verrekijker gebruikt. Tijdens de controles zijn details genoteerd over de aanwezigheid en het gedrag van de vogels, de nestplaats en de inhoud van het nest. De gegevens zijn ingevoerd in het programma Nestkaart van Sovon. Van het tweede nest (nest 2), dat door de grote hoogte niet bereikbaar was, is een aantal losse gegevens verzameld.

Resultaten

Beide nesten (kilometerhok 116-485) bevonden zich in oude wilgen en lagen circa honderd meter uit elkaar in een open parkgebied met gazons, kruidenrijke grasstroken, kleine bosjes en verspreid staande oude bomen, met name wilgen en populieren. De bebouwing van de wijk Slotervaart ligt op minder dan honderd meter afstand. Door dit gedeelte van het park ligt een brede vaart.

Nest 1

Nest 1 bevindt zich in een grote schietwilg direct langs de vaart. Het zit op circa zeven meter hoogte in

een natuurlijke holte, die vermoedelijk als gevolg van inrotting na takbreuk is ontstaan. De holte is mogelijk door de parkieten naar eigen behoefte uitgediept. In elk geval zijn de invliegopening en de binnenwanden door de vogels glad afgeknaagd, aan de binnenwand tot een patroon van gladde, driehoekige welvinkjes. Afgaande op de sporen aan de invliegopening is deze waarschijnlijk vergroot ten opzichte van de oorspronkelijke holte, tot een doorsnee van ongeveer 8,5 centimeter. De holte loopt boven de invliegopening nog een stukje omhoog en is ook daar glad afgeknaagd. De diepte van het hol, gerekend vanaf de invliegopening, bedraagt circa 55 centimeter. Als nestbekleding dient een laag molm en fijne, door de vogels zelf afgeknaagde houtspaantjes. Bij de eerste nestcontrole op 4 april steekt het vrouwtje al bij het naderen van de boom de kop uit het hol. Het mannetje komt aanvliegen, geeft een waarschuwingsroep en strijkt neer in een hoge boomtop. ►

Methode

Het nest (nest 1) is tweemaal van nabij geïnspecteerd, op 4 en 30 april 2014. Daarbij is gebruik gemaakt van een ladder, een rioolinspectiecamera en een gewone camera. Later is het nest door een Amsterdamse waarnemer (P.J. Marcus) geïnspecteerd vanaf de grond op 3, 6 en 10 juni. Daarbij is alleen

● *Wakende man bij nest in Sloterpark in Amsterdam. Foto: Frank van Groen.*

Het vrouwtje verlaat het nest, roept en voegt zich bij het mannetje. Een tweede vrouwtje voegt zich ook hierbij. Het gaat waarschijnlijk niet om het vrouwtje van nest 2, maar om een derde vrouwtje dat hier vaker wordt gezien. Met de rioolinspectiecamera kan worden vastgesteld dat het legsel uit vier eieren bestaat. Na de controle keert het vrouwtje direct weer terug op het nest, terwijl het mannetje het waken in de boomtop hervat. Tijdens de tweede controle op 30 april worden vier jongen in het nest aangetroffen. Er is een duidelijk grootteverschil tussen de jongen, als gevolg van het feit dat grote alexandreparkieten na de leg van het tweede ei met broeden beginnen. De ogen zijn geopend; alleen bij de jongste vogel is dit waarschijnlijk nog (net) niet het geval. De slagpennen spruiten bij het oudste jong circa een millimeter uit de schacht, in de vorm van groene punten. Op basis van bovenstaande kenmerken kan de leeftijd van het oudste jong worden geschat op ongeveer 14 dagen. Of het vrouwtje

zich voorafgaand aan de controle in het nest bevond is niet duidelijk. Na de controle strijkt een groepje luidruchtige grote alexandreparkieten, drie vrouwtjes en twee mannetjes, neer in de buurt van het nest. Bij volgende controles vanaf de grond, op 3 en 6 juni, wordt het vrouwtje weer in de nestholte gezien. Op 6 juni (16.10 uur) is ook het mannetje bij het nest aanwezig. Jongen worden tijdens beide controles niet waargenomen. Tijdens de laatste controle vanaf de grond, op 10 juni (9.45 uur) is dit wél het geval. Vier grote alexandreparkieten klauteren en fladderen onhandig in en rond de nestboom. Op basis van dit gedrag wordt geconcludeerd dat dit de uitgevlogen jongen zijn.

Nest 2

Het tweede nest zit op ongeveer twaalf meter hoogte in een natuurlijke holte (rottingsgat) in een oude, vrijstaande schietwilg. De diameter van de invliegopening wordt geschat op circa tien centimeter. Ook hier zijn knaagsporen van de parkieten zichtbaar in de opening.

Dit paar reageert minder sterk op de aanwezigheid van mensen dan het paar van nest 1. Op 4 april laat het paar van nest 2 fraai broedgedrag zien. Het vrouwtje steekt gedurende 5 minuten de kop uit het hol, terwijl het mannetje waakt op enkele meters afstand. Als het vrouwtje naar buiten komt voegt het mannetje zich naast haar op een tak. Hij imponeert door zich lang te maken, de nek naar achteren te duwen en de kopveren op te zetten. De gele staartveren worden wijd uitgespreid. In een soort trage dans worden om de beurt de ene en de andere poot opgetild. Het vrouwtje buigt diep naar voren en houdt de kop met geopende snavel schuin omhoog. Dit blijkt de inleiding tot verschillende (circa 10) voederingen, waarbij het mannetje een kleverige substantie ('parkietenmelk') aan het vrouwtje overdraagt. Tussen de voederingen door maakt ook het vrouwtje zich lang en spreidt de staart. Na de voederingen verdwijnt het vrouwtje weer in de nestholte. Bij grote alexandreparkieten is het gebruikelijk dat het vrouwtje tijdens

● Eieren in beeld gebracht met rioolcamera.

het broeden door het mannetje wordt gevoerd. Het is dus aannemelijk dat nest 2 op 4 april ook eieren bevat, net als nest 1.

Discussie

Het legsel van grote alexanderparkieten bestaat doorgaans uit twee tot vier eieren. Met vier eieren bevat nest 1 dus een legsel van maximale grootte. De broedduur bij de grote alexanderparkiet varieert van 22 tot 28 dagen. Deze getallen zijn afkomstig van bronnen die betrekking hebben op in gevangenschap broedende vogels, waarbij de omstandigheden over het algemeen tamelijk ideaal zullen zijn. Omdat het in het Sloterpark om vrij in de natuur levende vogels gaat, wordt hier uitgegaan van een broedtijd van 28 dagen. De leeftijd van het oudste jong van nest 1 wordt op 4 maart op veertien dagen geschat. De eileg vindt bij grote alexanderparkieten om de twee dagen plaats. Terugrekenend moet het oudste jong dus rond 17 april uitgekomen zijn. De datum waarop het eerste ei is gelegd ligt dan rond 19 maart. Jonge grote alexanderparkieten vliegen na ongeveer zeven (tot acht) weken uit. Uitgaand van zeven weken (49 dagen) zou de gemiddelde uitvliegdatum van de jongen op 8 juni moeten liggen. Dit komt goed overeen met de resultaten van de laatste nestcontroles, die uitwijzen dat de jongen ergens tussen 6 en 10 juni uitgevlogen zijn.

Van nest 2 zijn geen broedresultaten bekend.

● Nestcontrole. Foto: Harvey van Diek.

Conclusie

Een toevallig op het spoor gekomen nest van grote alexanderparkieten in Amsterdam is van nabij gevolgd. De legselgrootte blijkt maximaal te zijn en het broedsucces 100%. Mocht dit representatief zijn voor de Amsterdamse populatie, dan wacht deze stad een luidruchtige, maar ook kleurrijke toekomst. De slaapplaatstellers dienen naar versterking uit te kijken.

Dankwoord

P.J. Marcus en H. van Diek worden hartelijk bedankt voor hun hulp bij de nestcontroles.

Minne Feenstra
minne.feenstra@hotmail.com

Literatuur

- GROEN F. VAN, 2017. Vestiging en toename van de grote alexanderparkiet in Noord-Holland. Tussen Duin & Dijk jrg. 16(1).
- HARRISON, C. 1977. Elseviers broedvogelgids. Nesten, eieren en jongen van alle in Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten broedende vogels. Elsevier Nederland B.V., Amsterdam/Brussel.
- HOYO DEL, J., ELLIOTT, A. & SARGATAL, J. eds. 1997. Handbook of the Birds of the World. Vol. 4. Sandgrouse tot Cuckoos, Lynx Edicions, Barcelona.
- KLEUNEN, A. VAN & O. KLAASSEN, 2015. Sovon Vogelonderzoek Nederland. De grote Alexanderparkiet in Nederland, in Kijk op Exoten, januari 2015.
- Websites: www.waarneming.nl, <http://what-when-how.com>, www.wikipedia.com, <https://www.youtube.com>.